

Saamelainen muistisairas voi jäädä yksin kiellensä takia

Muistisairaus on saamelaisten keskuudessa yhä tabu. Näin sanoo saamelaisten valtakunnallisen sosiaali- ja terveysalan järjestön SámiSoster ry:n puheenjohtaja **Ristenrauna Magga**. Aivan viime aikoina ilmassa on tosin ollut uudenlaista avoimuutta.

Eloisa ikä -avustusohjelman hankkeilla parannetaan erilaisten ikäihmisryhmien arkea. Vanhustyön keskusliiton koordinoimassa ohjelmassa tehdään työtä muun muassa saamelaisten, maahanmuuttajanaisten sekä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen kanssa. Ohjelmaa tukee Raha-automaattiyhdistys.

Ohjelmassa on käynnissä yhteensä kolmisenkymmentä hanketta. Niitä esiteltiin tänään mediatapaamisessa Helsingissä.

Yksi hankkeista on Muittohallat, joka kehittää ryhmätoimintaa saamelaisille muistisairaille sekä vuorovaikutusta tukevia menetelmiä heidän läheisilleen ja ammattilaisille. Yhteistyössä seurakuntien kanssa järjestetään esimerkiksi matalan kynnyksen kohtaamispaikkoja sekä ruokailuryhmä- ja diakoniaryhmätoimintaa.

Monet saamelaiset ovat muuttaneet etelään. Muistisairauden iskiessä saattaa jäljelle jäädä vain saamen kieli. Hoitajat eivät kuitenkaan kieltä hallitse. Pulaa saamenkielisistä hoitajista on myös pohjoisessa.

Ristenrauna Magga kertoo, että Utsjoen terveyskeskukseen muistisairaiden osastolla on kuusi saamenkielistä muistisairasta, muttei yhtään saamenkielistä hoitajaa. Maggan mukaan Oulun Diakonia-ammattikorkeakoulu on aloittamassa yhdessä Saamelaisalueen koulutuskeskuksen kanssa diakonien ja sairaanhoitajien koulutuksen, jossa painotetaan saamen kielen osaamista.

Somalinaisten taitoja ei arvosteta

Helsinkiläisessä palvelutalo Kantissa on käynnissä Jade-projekti, joka edistää ikääntyvien afrikkalaistaustaisten naisten hyvinvointia ja kotoutumista. Käytännössä paikalla käy lähinnä somalialaisia naisia.

Projektipäällikkö **Hanna Rantala** hämmästelee sitä, että eri vanhuspoliittisissa ohjelmissa on vähemmän puhetta ikääntyvistä maahanmuuttajista kuin kotouttamisohjelmissa. Helsingin kaupungin strategiassa maahanmuuttaja-ikäihmiset huomioidaan vain yhdellä lauseella.

Moni ikääntynyt somalialaisnainen on kotona ja palveluiden ulkopuolella. Jade-projektissa he saavat itse päättää, mitä he haluavat tehdä. Niinpä naisille on järjestetty suomen kielen ja matematiikan opintoja, vesiliikuntaa ja luontotoimintaa.

Somaliassa monen naisen elämä on ollut hyvin toiminnantäyteistä. He ovat rakentaneet kodit, tehneet käsitöitä ja huolehtineet lapsista. Moni kokee, ettei heidän taitojaan arvosteta Suomessa.

– Somalialaisilla naisilla on aivan huikea sanallinen perinne, ja he puhuvat ja kertovat paljon tarinoita. Heidän kielensä on erittäin runollista, Rantala kertoo.

Seksuaalivähemmistöt unohtuvat koulutuksessa

Yksi Eloisa ikä -ohjelmaan tänä vuonna siirtyvistä hankkeista on Yhdenvertainen vanhuus. Sen tavoitteena on tehdä näkyväksi seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen moninaisuutta ja edistää yhdenvertaisuutta.

Projektin koordinaattorin **Salla-Maija Hakolan** mukaan seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluu 5–10 prosenttia suomalaisista. Esimerkiksi transvestiitteja on noin 50 000.

Kyselyjen mukaan 75 prosenttia vanhustyön ammattilaisista ei kuitenkaan ole saanut koulutuksessaan tietoa vähemmistöistä vanhuuden näkökulmasta. Peräti 30 prosenttia yli 50-vuotiaista seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen edustajista on jättänyt käyttämättä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja epäasiallisen kohtelun pelossa.

Kokonaisuudessaan Suomessa on 272 835 yli 80-vuotiasta. Heistä 86 prosenttia asuu kotona ja 5-10 prosenttia kokee yksinäisyyttä.

Ristenrauna Magga ja Hanna Rantala kertoivat ikääntyneiden saamelaisten ja maahanmuuttajien arjesta. Kuva: Johannes Ijäs